

Orohatplána

33-Spalca

2021-2024

Dohkkeheapmi: Ovttajienalaččat dohkkehuvvon

1.0 BESKRIVELSE AV DISTRIKTET

1.1 Administrative forhold og organisering

Etter § 2 i reindriftsloven skal det samiske reinbeiteområdet deles inn i reinbeiteområder og reinbeitedistrikter. Reinbeitedistrikt 33 – Spalca fikk sine nåværende grenser vedtatt i departementet. Distriktsgrenser er inntegnet på arealbrukskart.

33-Spalca tilhører midtre sone i Vest-Finmark reinbeiteområde. Distriktet ligger i Kvænangen kommune. I nord grenser distriktet mot havet, i øst mot reinbeitedistrikt 40-Orda, i vest mot reinbeitedistrikt 34-Abborassa og i sør mot Kautokeino kommune.

Distriktet består av 4 vintersiidaer, med til sammen 17 siidaandeler, fordelt henholdsvis på Bals/Skum- (5 siidaandeler), Bæhr- (2 siidaandeler), Sara- (5 siidaandeler), og Skumsiida (5 siidaandeler).

1.2 Beite- og driftsforhold

Distriktet benyttes på tradisjonelt vis, slik det gjennom tidene er brukt. Sommerbeiteområdet har et totalt areal på 591 km². Arealbrukskartene viser sommerbeiter, og vår-/høstbeiter. Kalvingsområdene er av stor betydning for reindriften og er inntegnet på arealbrukskart.

Som vårbeite for distriktet benyttes hele sommer- og høstbeiteområdet. Sommerbeite er innenfor Spalcas tildelte grenser. Høstbeiteområdet er fra Čábardasjohka i sør til Láhku i nord. Alle siidaer har vinterbeite fra Soahtefielbmá og Mierojávri i vest til Skiehččanjohkagiera i øst. Om høsten foregår skilling i skillegjerdet ved Sállejoganjálbmi.

Naturgeografiske forhold fremgår av beitegransking foretatt i distriktet på 1970 tallet.

1.3 Flytteleier

Flytteleier er inntegnet på kart. Disse er særlig viktige for reindriften og har særskilt vern etter reindriftenloven.

Gjerdet sør for Váidejávri, fra Čuoigalanoaivi og nord, er satt opp lenger vest enn det distriktsgrensen tilsier. Dette medfører at merkegjerdet og den naturlige trekk- og flytteleien er utestengt/sperret ut fra distriktet. Ut fra dette må oppsatt gjerde flyttes og settes opp langs distriktsgrensen. Dersom gjerder er til ulempe for reindriften, må gjerdene flyttes. Trekk- og flytteleier er tegnet inn på kart, med unntak av flytteleier på høst- og vinterbeite. Distriktet jobber med å kartlegge disse og venter på at reindriftenforvaltningen blir ferdig med disse kartene.

1.4 Anlegg og motorferdsel

Sommerboplasser, gjeterhytter, sperregjerder, arbeidsgjerder er markert på kart.

Distriktets høstskillegjerdeanlegg er ved Sállejoganjálbmi. Ved Sneđetgorsa har distriktet et gjerde som benyttes til merking om høsten. Skilling av slaktedyret foregår enten i høstskillegjerdet eller i Mieron. Distriktet har 4 gjerder som benyttes i forbindelse med merking av kalver; på Baddereidet, ved Heisojávri, ved Čuolbmajávri, på Riehttebuolžžat. I tillegg er det arbeidsgjerder på følgende steder: Váidejárnjára og Bredbuktnes.

De nye sperregjerdene medfører mindre sammenblanding med andre distrikter, dette igjen medfører en mer økonomisk og økologisk benyttelse av beitearealer.

Distriktet benytter snøscootere, firehjulinger og tohjulinger til bruk i reindriften. I tillegg bruker man fly/helikopter/båt som fremkomstmiddel. Distriktet ser det som absolutt nødvendig at barmarkskjøring reduseres til det minimale, på bakgrunn av dette jobber distriktet for å redusere barmarkskjøringa så langt som mulig. Distriktet benytter derfor gamle og eksisterende "veier" (madijat). I forbindelse med gjeting, samling og flytting må det nødvendigvis også kjøres utenom de nevnte veier.

Distriktet er negativt til evt dispensasjoner for barmarkskjøring, da disse vil være stikk i strid med våre prinsipper om redusert barmarkskjøring.

I verneområder i Kvænangsbotten, benyttes firehjulinger/tohjulinger i forbindelse med gjeting og reparasjon og vedlikehold av gjerder. På vestsiden av Kvænangselva begrenses motorferdselen til kjøring langs gjerdene.

1.5 Inngrep i reinbeitedistriktet

Kraftlinjer

Spalca er gjennom tidene blitt belastet med ulike inngrep og forstyrrelser. Det er bygget tre store kraftlinjer gjennom distriktet, den siste er en monsterkraftlinje KV420. På grunn av kraftlinjeutbygging ble det bygget anleggsvei gjennom distriktet til Báktečahca. Denne veien benyttes til alminnelig fritidsferdsel og etter hvert også av reineiere fra andre reinbeitedistrikt, med de ulemper dette medfører.

Rester etter gruvedrift

Flere plasser i distriktet har det vært drevet gruvedrift. Rester av gruveanleggene, bl.a. store gruveganger som ikke er tettet, står igjen etter at drifta er nedlagt. Disse utgjør en fare både for rein og reindrifter og ellers alminnelig ferdsel. Distriktet mener at Kvænangen kommune og de som drev gruvene er ansvarlige for å rydde opp og tette igjen gruvegangene.

Gjerder og anlegg

Spalca ligger i en kommune der mange bønder har avsluttet sitt gårdsbruk. Gamle og avlagte gjerder (nettinger og piggtråd) ligger fortsatt rundt om i terrenget, og utgjør en stor fare for rein, andre husdyr og vilt, og ellers alminnelig ferdsel. Gjerdene er selvsagt til stor ulempe for reindrifter i distriktet. Kvænangen kommune har avtalt med distriktet om fjerning av gamle gjerder.

Det er mange hytter/gammer i distriktet, både lovlige og ulovlige. Distriktsstyret har flere ganger tatt dette opp med Kvænangen kommune og også med reindriftsadministrasjonen, og bedt om at ulovlige hytter/gammer må rives, uten at dette er blitt tatt til følge.

Konfliktforebyggende gjerder

Samarbeid og kommunikasjon mellom bønder og reindrifter har fungert godt i Spalca. Reindriftenes utviklingsfond har gitt tilskudd til oppsetting av konfliktforebyggende gjerder rundt dyrket mark som er i bruk. Forutsetning for tilskudd iht forskrift. Reinbeitedistrikt Spalca har i dialog med bøndene blitt enige om hvor konfliktforebyggende gjerder kan settes opp iht behov.

Veiutbygginger m.m

Autovern og snøskjermer langs fylkes- og riksveiene er ofte til hinder for reinens naturlige ferdsel. Vegvesenet og reinbeitedistriktet har blitt enige om endringer og utbedringer av de oppsatte snøskjermer og autovern.

I tillegg er det mange nye plantefelt i Kvænangen, noe som er til hinder for ferdsel, både flytting og fri ferdsel. Plantefelt tar store arealer, og distriktet vil i fremtiden holde en mer restriktiv linje i forhold til disse. Hittil har ikke distriktet fått være med i planlegging av det ovennevnte, og distriktet ser det som svært viktig at reindrifter får komme med i arealplanarbeidet i Kvænangen kommune. Distriktet skal være høringsinstans i forbindelse med nye veiutbygginger og eventuelle endringer av eksisterende veier og anlegg.

Gjennomflytting

Flere distrikter flytter gjennom Spalca både vår og høst. Dette medfører store belastninger på beitet, særlig pga. at noen distrikter/siidaer benytter Spalca som vår-, høst- og senhøst (skábma) beite.

Det blir stort press på distriktet pga andre distrikters gjennomflytting til indre Troms, som skjer ved at pramming foregår til/fra vårt distrikt. Dette gjelder distrikter fra vestsiden av Lyngenfjorden som har hatt tradisjonelle vinterbeiter i Sverige i Maunovuopmi, iht beitekonvensjonen. Dette bør også bli gjeldende i den kommende beitekonvensjonen.

Distriktet mener at disse distriktet ikke har rett til å flytte gjennom vårt distrikt, da de har vinterbeiteområder i Troms, som tilhører de aktuelle distrikter. Gjennomflyttingsavtalene som er

laget med de distrikter som har gjennomflytting, blir ikke overholdt til enhver tid, og dette igjen skaper misnøye blant reiene i Spalca. Sedvanemessige- og avtalte flytteleier blir ikke benyttet, og flytting foregår der det passer den enkelte. Distriktet er imot ulovlig gjennomflytting. Alt dette for å unngå unødig beitebelastning i Vest-Finnmark.

Andre distrikters flytting over Šáikavárri i Kvænangen kommune inngår ikke i gjennomflyttingsavtalen. Dette tas opp med de distrikter som ikke overholder avtalen.

Ginalvárrri skal ikke brukes som flyttevei av distrikter fra Oarjjabealli, da disse tradisjonelt har sine flytteveier på sørvestsiden av Biedjovággiveien.

Fritidskjøring og dispensasjoner

Distriktet er plaget av mye ferdsel i reinbeiteområdet, spesielt er dette forstyrrende i kalvings- og brunstida. Den store ferdselen, en god del av dette ulovlig motorisert ferdsel, både i sommer-, høst-, vinter- og vårbeiteområdet, skyldes hyttebygging, rypejakt, elgjakt, turisme.

Fritidskjøring i kalvings- og parringsområdene oppleves som et ekstra stort problem. Det synes som om dispensasjon både på barmark og om vinteren stadig øker. Selv om kalvingsområder og brunstområder er særskilt vernet etter reindriftsloven, fortsetter kommunene med åpne scooterløyper også i kalvingsområdene. Kommunene må samarbeide mer med reieiere/siidaer, når det gjelder dispensasjoner, slik at det blir klare regler for utdeling av dispensasjoner.

Både Kautokeino og Kvænangen kommune har vært for raus med dispensasjoner og dette uten å kontakte berørte reinbeitedistrikt. Dette er til ulempe for vårt reinbeitedistrikt, og er forstyrrende for både reinflokkene og reindriftsarbeidet. Distriktet ser det som nødvendig at kommunen reduserer dispensasjoner betraktelig, og videre holder en restriktiv linje når det gjelder dispensasjoner. Evt. åpne løyper utover 05.05 må tilpasses beitetider i de ulike områdene. Forstyrrelser i parringstida kan ikke aksepteres, dette gjelder spesielt i tiden fra 15.09 og utover.

Fritidstrafikk medfører mye søppel ved og rundt fiskevannene, ved siden av løypetraseer og forøvrig der det gis dispensasjoner. Kommunene må påse at det ryddes i de forannevnte områder. Videre medfører det nedtråkking av beitet ved løypene og ved/rundt vannene. Distriktet krever at all fritidskjøring med scooter /motorisert ferdsel, etter 05.05 forbys med hjemmel i lov.

Ut i nord

Ut i nord har satt opp mange organiserte turløyper i Spalcas reinbeiteområde. All den tid det er organiserte turer medfører dette mye trafikk og forstyrrelser for reien. Mange av løypene er satt til de høyeste toppene der reien har naturlige avkjølings-/lufteområde.

Det har dessverre vist seg at hunder ikke holdes i bånd, og har skremt reien, spesielt i kalvingsområdet.

Lov om reindrift § 65 "Ferdsl i område hvor rein beiter" sier helt klart at rein ikke skal forstyrres/uroes unødvendig bla. under beiting, kalving, brunst mm

For å unngå videre konflikter, må Nord-Troms friluftsråd og kommunen være i dialog med reinbeitedistriktet ifm med allerede opprettede løyper og evt nye løyper.

Alle inngrepene i distriktet medfører at distriktet ikke kan drive sin virksomhet optimalt og på tradisjonelt vis. All denne forstyrringen medfører at distriktsstyret og distriktets medlemmer bruker mye tid på saker som angår arealvern.

1.6 Rovdyr og rovdyrtpap

Distriktet har hatt store tap og merarbeid pga skade voldt av fredet rovdyr og ørn.

Det er observert mye jerv og andre rovdyr i både vår-, sommer-, høst- og vinterbeiteområdet. I tillegg er det store mengder med kongeørn i området. Det finnes også mye havørn. Det er dokumentert jerv og ynglinger midt i kalvingsområdet.

Reineierne opplever dokumentasjon av rovvilttap som meget vanskelig, i mange tilfeller umulig. Dette fordi reineiere under normale omstendigheter ikke ferdes inne i reinflokken, spesielt ikke under kalvingen, for ikke å forstyrre flokken. Dessuten virker det som Statens naturoppsyn sjelden tar seg tid til å komme ut i felten for å registrere rovvilttapet, selv om reineierne ringer og melder fra om tap.

1.7 Produksjon, reintall og vektstruktur

Produksjonen i distriktet er høyt. Gjennomsnittsvakta på slaktedyr har vært stabilt, de senere år noe økende.

Slakting gjennomføres etter brunst.

Mye rovdyr virker forstyrrende på reinen, noe som igjen påvirker vekten på rein.

2.0 FRAMTIDIG UTNYTTING AV DISTRIKTETS SAMLEDE BEITERESSURSER

2.1 Gjerder og anlegg

Distriktet har satt opp sperregjerde i Bađa-ávži, dette ble gjort i løpet av sommeren 2000. Gjerdet er forlenget sommeren 2013. Distriktet ser at gode sperregjerder medfører mindre sammenblandinger med distrikt 34 – Ábborášša, og er med på å redusere merarbeid og driftsutgifter for distriktet. I tillegg planlegger distriktet å sette opp gjerde langs distriktsgrensen mellom Orda og Spalca.

2.2 Tidligslakting

Distriktet planlegger organisering av tidligslakting, og er i planleggingsfasen av slakteanlegg i Ginalvárriområdet eller andre aktuelle områder i nærheten av bilvei.

2.3 Utnyttelse av beitearealer

Som punkt 1.5, 6. avsnitt sier, er distriktet sterkt belastet med at andre siidaers gjennomflytting. Distriktet må få disponere sitt reinbeitedistrikt til eget bruk, og dermed kunne planlegge fremtidig utnyttelse på beste måte og til beste for distriktets reineiere. Ved å utnytte beitearealene i distriktet slik distriktet selv ønsker det, vil det bli optimal utnyttelse av beiteområdet.

Distriktet er etter hvert mer og mer plaget av inngrep i beitearealene, noe som er til direkte hinder for utøvelse av vår drift. Dette gjelder bla. flytteveien til Báh`njárga (Klubben og Beaski) som er sperret av et stort plantefelt og et område dyrket mark som er inngjerdet. I tillegg er det satt opp store snøskjermer langs E6 på Baddereidet. For å kunne drive vår reindrift, ser vi det som nødvendig at plantefeltet reduseres/ryddes noe, og at inngjerding av dyrkede områder ikke skal være til hinder for reinens naturlige flyttevei.

Gamle og avlagte gjerder i Kvæningen må rives, da disse er til direkte hinder for utnyttelse av beitearealene.

Jakt i brunsttida forbyes.

I forbindelse med fremtidig utnyttelse av arealene innen distriktets beiteområde, bør man vurdere hvorvidt inntekter og/eller tildeling av elgvald, skal tilfalle staten eller om ikke dette i første rekke bør tilfalle reinbeitedistriktet og dets medlemmer.

2.4 Rovdyrplage

Reduksjon av rovvilt vil redusere de store tapene, og distriktet ser derfor fellingstillatelse av rovvilt som en nødvendighet. Det må jobbes for å få rovdryrfrie kalvingsområder.

Videre planlegging synes meningsløst når rovdryrtapene er blitt så store og omfattende, at mesteparten av slaktedyrene går med til å fore rovdryr. Slik rovdryrskadeutviklingen er blitt, tyder det på at rovdryrbestanden er kraftig økende.

All den tid erstatning for rovdryrskade ikke dekker det egentlige tapet, jfr. erstatninger til jordbruket, ser vi ingen annen utvei enn å jobbe for å få fjernet alt rovdryr.

2.5 Arealbrukskart

Arealbrukskart er ikke endelige og kartet alene har ikke rettsvirkning!